

ника від цього завдання довелося тимчасово відмовитися і закріпитися на досягнутих рубежах.

Оволодіти Кіровоградом і Кривим Рогом радянські війська не змогли. А, отже, задуми верховного головнокомандування щодо виходу до кінця літньо-осінньої кампанії на рубіж р. Південний Буг та оволодіння Кримським півостровом залишилися нереалізованими. Заплановане з'єднання на другому етапі операції 2-го і 4-го Українських фронтів у районі Вознесенська та оточення військ групи армій «А» в нижньому згині Дніпра залишилися на папері. Проте у ході наступу війська 2-го, 3-го, 4-го Українських фронтів скували великі сили противника, тим самим сприяючи успішному наступу 1-го Українського фронту на київському напрямі.

У результаті наступу в Нижньому Подніпров'ї радянська армія домоглася значних успіхів. У ході тримісячних боїв війська 2-го і 3-го Українських фронтів захопили на правому березі Дніпра плацдарм стратегічного значення протяжністю понад 200 км по фронту і 30–100 км у глибину. Це створювало сприятливі умови для розгортання операцій на території Правобережної України. Одночасно війська 4-го Українського фронту очистили майже всю Північну Таврію і блокували з суші угруповання противника, дислоковане на Кримському півострові. Тільки в районі Нікополя німці утримували невеликий плацдарм на лівому березі Дніпра. Виняткова запеклість боїв у дніпровському пониззі пояснюється прагненням противника утримати у своїх руках залізорудний і марганцевий басейни Кривого Рога і Нікополя. Усе це визначило затяжний характер операції фронтів і порівняно невеликий її розмах: глибина — від 100 до 300 км, тривалість — понад 3 місяці, максимальна ширина наступу — до 450 км, середній темп для стрілецьких військ — 3–4 км щодоби.

4.7. Керченсько-Ельтигенська десантна операція (1.11.43–11.12.43)

Після звільнення Таманського півострова Ставка наказала розпочати підготовку до проведення десантної операції з метою захоплення плацдарму в районі Керчі і створення умов для наступного звільнення Кримського півострова¹²⁸. В опера-

ції повинні були брати участь Північнокавказький фронт, Чорноморський флот і Азовська військова флотилія. До початку листопада Північнокавказький фронт у складі 18-ї і 56-ї армій мав 15 стрілецьких дивізій. Корабельні сили Чорноморського флоту й Азовської флотилії, придані фронту для забезпечення операції, мали у своєму складі 17 бронекатерів, 25 торпедних катерів, 24 сторожові катери типу МО, 16 сторожових катерів типу КМ, 29 катерів-тральників і до 200 різних самохідних і несамохідних дрібних транспортних суден для перевезення десанту. Повітряні сили склалися з 612 літаків 4-ї повітряної армії і 389 літаків флотської авіації.

Німецьке командування залишило в межах Кримського півострова 11 дивізій, зведених у 17-у армію. Угрупування противника на Керченському півострові підтримувала флотилія швидкохідних десантних барж (до 30 одиниць), 37 торпедних, 25 сторожових катерів, 6 тральників і до 200 літаків.

Операція розпочалася 1 листопада. В умовах складної штормової погоди та відсутності в розпорядженні флоту спеціальних десантних засобів війська 56-ї армії були висаджені на берег і закріпилися на невеликому плацдармі у районі Керчі. Десант 18-ї армії висадився у районі Ельтигена (південніше Керчі). Штормова погода, активні дії кораблів і берегової артилерії противника поставили десантників 18-ї армії у край важке становище, тому його довелося евакуювати. Усі спроби з'єднань 56-ї армії оволодіти Керчю і розвинути наступ углиб півострова також успіху не мали. Противник, використовуючи заздалегідь підготовлену протидесантну оборону, чинив завзятий опір.

Отже мети Керченсько-Ельтигенської десантної операції у повній мірі досягнуто не було¹²⁹. Втрати радянських військ склали 27 тис. 397 чол., у тому числі 6985 — безповоротних¹³⁰. Результатом дій десанту й флоту стало захоплення плацдарму, що був використаний при звільненні Кримського півострова в 1944 р. 20 листопада Північнокавказький фронт був розформований: 56-я армія перетворена в Окрему Приморську армію, а 18-я армія — виведена в резерв Ставки.